

LUNDS UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

STVK02

Vårterminen 2022

Kandidatuppsats

Handledare: Jakob Gustavsson

Den svenska neutralitetens existens

En studie av Sveriges säkerhetspolitiska doktrinutveckling från 1990 fram
till idag

Emma Nilsson

Abstract

This essay intends to study the development of the official Swedish security doctrine between 1990-2022. The theoretical framework is based on Katarina Brodin's and Wilhelm Agrell's research on doctrinal analyzes. The theoretical framework is created based on a mixture of Agrell and Brodin's definitions and research. Thus, the variables examined are: worldview, goals and actions. Based on these, the purpose is then to study and describe whether there has been a doctrinal development in the official security doctrine of Sweden. The study is limited to studying three different years: 1990, 2000 and 2022. The method used in the study to answer the question is a qualitative text analysis, as it makes it possible to study the material in depth and see variations over time. The material that will be used to make the text analysis is the Swedish government's foreign declarations, which are presented in February each year. The most prominent result in the study is that there is a development in the doctrine, but that a new completely revised security policy doctrine has not been developed. Furthermore, the conclusion argues that further nuances have changed in the doctrine, but that in most parts there is continuity, even if the degree of this varies.

Nyckelord: doktrinutveckling, säkerhetspolitik, neutralitet, alliansfrihet, Sverige, Katarina Brodin, Wilhelm Agrell

Antal ord: 9857

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Tidigare forskning	5
1.3 Avgränsningar	6
2 Bakgrund	7
2.1 Nordiska försvarsunionen	7
2.2 Kalla kriget	8
2.3 Alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig	9
3 Teori	11
3.1 Doktrinteori	11
3.2 Teoretiskt ramverk	12
3.2.1 Världsbild	13
3.2.2 Mål	13
3.2.3 Handlingsmönster	13
3.3 Små staters agerande	14
3.4 Kritiska reflektioner	15
4 Metod	17
4.1 Kvalitativ innehållsanalys	17
4.2 Operationaliseringar	18
4.3 Material och urval	19
5 Analys	21
5.1 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 1990	21
5.1.1 Världsbild	21
5.1.2 Mål	23
5.1.3 Handlingsmönster	24
5.2 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 2000	25
5.2.1 Världsbild	25
5.2.2 Mål	27
5.2.3 Handlingsmönster	28
5.3 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 2022	29
5.3.1 Världsbild	29
5.3.2 Mål	30
5.3.3 Handlingsmönster	31
5.4 Sammanfattning av doktrinanalys	32

6 Slutsats	34
6.1 Framtida forskning	35
7 Referenser	36

1 Inledning

Att studera staters säkerhetspolitiska agerande innebär att undersöka positioner och handlingssätt på den internationella politiska arenan (Mintz & DeRouen 2010:3). Säkerhetspolitik är ett fenomen där huvudsyftet är att det nationella intresset ska tillgodoses och beaktas i yttre förbindelser. Det förhållningssätt som tillämpas kan komma att bringa konsekvenser på både kort och lång sikt. Framförallt påverkar den egna statens agerande också allierade och rivaliserande staters agerande internationellt. Dessutom kan beslut påverka den enskilda maktavaren och dennes politiska överlevnad (Erbaû 2013:42-43). Således är strategier och förhållningssätt inom säkerhetspolitik av stor vikt och beroende av vilken väg stater väljer, präglas tillika relationen till andra stater.

Sveriges säkerhetspolitik har traditionellt verkat för neutralitet i yttre förbindelser och konflikter. Det neutrala förhållningssättet har varit utmärkande och synonymt med den svenska politiken och Sverige medverkade varken i första eller andra världskriget (Bjereld & Möller 2015:435-436). Dessutom har Sverige inte varit i krig med en annan stat sedan 1814 vilket i modern tid ses som en av de längsta fredsperioder ett land har upplevt. Det som gör den svenska situationen unik är att neutraliteten har varit långvarig och ett avsiktligt politiskt ställningstagande (ibid:433). Ytterligare innebär detta att Sveriges position har skilt sig åt från andra liknande och närliggande länder, vilket resulterar i ett intresse av att studera Sverige och neutraliteten som präglat säkerhetspolitiken under lång tid. Eftersom neutraliteten har haft stor betydelse för Sverige menar Åström att denna kan anses vara en stor del av invånarnas identitet och något som medborgare känner stolthet över (Åström 1987:7). Utmärkande för Sverige har även varit den självständighet som blivit en konsekvens av den neutrala strategin som bedrivits. Sverige valde att hålla sig utanför stormaktsblocken under kalla kriget och uttryckte samtidigt en vilja att vara och förbli ett alliansfritt land (Brodin m.fl 1968:20). Genom detta tydliggörs den till synes starka utgångspunkt som tillhört Sverige, men hur har utvecklingen sett ut fram till idag?

Att bidra med kunskap om hur den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen har gestaltats efter den hårdfasta neutraliteten under 1900-talet fram till idag borde således utgöra ett relevant bidrag till varför dagens säkerhetspolitik är utformad så som den är. För att förstå

dagens och morgondagens politik behöver vi följaktligen se tillbaka på historien och Sveriges tidigare agerande på den politiska internationella arenan.

1.1 Syfte och frågeställning

Fokusområdet för denna studie är således att studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen från 1990 fram till idag och ge inblick i dess eventuella utveckling under denna tidsperiod. Efter kalla krigets upplösning försattes Sverige i en ny position där man inte längre behövde vara en neutral skiljelinje mellan stormakterna (Bjereld & Möller 2015:439), vilket medför intresse och relevans i att låta studien ha sin början i 1990. Studien förankras i samtida säkerhetspolitisk debatt eftersom den löper fram till idag vilket kan få vidare betydelse då doktrinstudier innehar förmåga att vara behjälpliga för att skatta framtida riktlinjer för staters agerande (Brodin 1977:22). Undersökningen kommer att bli ett tillskott till tidigare svenska doktrinstudier som genomförts.

Följaktligen är syftet med denna studie att utreda eventuell utveckling av den svenska officiella doktrinen från 1990 fram till 2022, med hjälp av att studera officiella svenska doktrindokument, för att utvärdera och analysera en eventuell utvecklings karaktär. Frågeställningen som avses besvaras är följande:

- Hur har Sveriges officiella säkerhetspolitiska doktrin utvecklats mellan åren 1990-2022?

1.2 Tidigare forskning

Begreppet doktrin har sedan 1970-talet varit ett populärt ord som använts inom militära och säkerhetspolitiska ramar. Doktrinen har vidare varit en viktig del i att vidga det militära begreppet strategi och innefatta studier av den nationella säkerheten som en del av detta (Andrén 2002:67-68). Doktrinanalyser har historiskt haft en krigsvetenskaplig vinkel och syftet har varit att genom andra staters doktriner kunna fastställa hotbilder och därmed göra

bedömningar över den egna säkerhetspolitiken (ibid:73-74). Doktrinanalyser har även utgjorts av Agrell (1985) vars intention var att undersöka den svenska försvarsdoktrinen under efterkrigstiden samt Brodin (1977) som syftade till att studera Sveriges och Finlands officiella utrikespolitiska doktriner. Både Brodins och Agrells tidigare forskning är relevanta teoretiska utgångspunkter för min studie eftersom de fokuserar på doktriner och utvecklingen av dessa över tid. Genom dem kontextualiseras studien även i annan forskning som tidigare tillämpat sig av doktrinutveckling. Vidare är det värt att nämna Augustinssons (2017) magisteruppsats som utgör ett bra bidrag till studier av doktriner. Även (Widén 2003), en uppsats med härkomst från Försvarshögskolan, tillämpar studier av doktrin. Utifrån dem kan det konstateras att anknytningen till den forskning och teorier som gjordes under 1970- och 1980-talet är bestående och fortsätter vara det huvudsakliga att förhålla sig till.

Bland tidigare forskning på den svenska utrikespolitiken skriver Brommesson att Sverige efter andra världskriget har antagit tre olika ställningstaganden: passivt, aktivt och europeiskt ställningstagande. Han menar vidare att de har påverkat Sveriges handlande och den politik som fördes under dessa perioder (Brommesson 2015:529). Även den svenska neutraliteten är ett omskrivet ämne där Bjereld & Möller (2015) bidrar med att placera neutraliteten i historiska sammanhang och därigenom beskriva Sveriges handlande i dessa situationer. Deras studie är användbar i min studie då de går tillbaka i tiden och ser neutraliteten ur ett historiskt perspektiv. Ytterligare har Eliasson undersökt Sveriges neutralitet och konstaterar att denna har starka ideologiska och historiska band i Sverige. Han menar även på att framtida forskning bör undersöka om neutraliteten i Sverige gör stegvisa förändringar (Eliasson 2004:4, 38).

1.3 Avgränsningar

Med hänsyn till studiens begränsade omfattning behöver ett antal begränsningar förtydligas. Den utvalda tidsperiod som studien avgränsas till är åren 1990-2022. Tidsperioden är förhållandevis lång vilket motiveras av förmågan att studera säkerhetsdoktrinens utveckling över tid. Undersökningen kommer att aktualiseras genom tre nedslag inom den angivna tidsramen, det första 1990, det andra 2000 och det tredje 2022. Detta begränsar möjligheten

att kunna urskilja gradvisa doktrinförändringar från år till år men det utesluter inte förmågan att kunna besvara frågeställningen på ett tillfredsställande vis.

Vidare avses den svenska säkerhetsdoktrинens utveckling endast beskrivas och inte förklaras i relation till yttre omständigheter eller möjliga händelseutvecklingar. Undersökningen koncentreras till att beskriva den svenska doktrinutvecklingen med inriktning på doktrинens dominerande element. På så vis kommer inte andra delar av doktrinen, i egenskap av miljö/klimat och humanitära behov, att studeras. Avslutningsvis kommer endast den officiella doktrinen, bestående av regeringens årliga utrikespolitiska deklaration, att utgöra materialet för studien.

2 Bakgrund

För att studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen är det givande att även ta del av Sveriges tidigare säkerhetspolitik. Nedan beskrivs framträdande idéer och tankar inom svensk säkerhetspolitik från andra världskrigets slut fram till kalla krigets upplösning. Utöver detta nämns även det svenska inträdet i Europeiska unionen år 1995.

2.1 Nordiska försvarsunionen

Den svenska säkerhetspolitiken har en vidsträckt historia av neutralitet. Men 1948, efter andra världskrigets slut, fördes en diskussion mellan Sverige, Danmark och Norge om man tillsammans borde bilda en försvarsallians. Syftet med alliansen var att upprätta en regional säkerhetslösning efter att Danmark och Norge varit ockuperade av Tyskland under andra världskriget. Dessvärre uppstod oenighet angående om man skulle ha en koppling till den västerländska försvarsalliansen, Nato, eller inte. Sverige argumenterade för att en nordisk försvarsunion skulle hållas oberoende från stormaktsblocken medan Norge gärna såg ett utvecklat samarbete (Bjereld & Möller 2015:436). Därefter diskuterades även huruvida de nordiska länderna istället skulle gå med i försvarsalliansen Nato. Resultatet blev att Norge och Danmark gick med i Nato medan Sverige bestämde sig för att fortsätta hålla den neutralitet som man haft under de båda världskrigen. I samband med andra världskrigets slut

förtydligade Sverige även att man inte önskade delta i något av de stormaktsblock som man befärade skulle uppstå, man föredrog istället att hålla sig utanför med syftet att inte bli indragen i konflikter. Sverige deklarerade i samband med detta också att det egna territoriet inte var till förfogande för andra staters militära förberedelser utan istället skulle hållas pacificerat (Brodin m.fl 1968:18-20).

Eftersom Sverige även har en geografiskt strategisk placering mellan öst och väst var detta en invägning som behövde göras när Sverige bestämde vilket utrikes- och säkerhetspolitiskt förhållningssätt som skulle bedrivas. Även om de tidigare förhandlingarna inte hade resulterat i en nordisk försvarsunion växte det fram en strategi i Skandinavien som namngavs till "den nordiska balansen". Den innebar att Sverige, tack vare sin neutralitet och geografiska placering, höll isär stormaktsblocken genom att skilja öst, Finland, från väst, Norge och Danmark, och därmed agerade oberoende av de intilliggande supermakternas allianser (Bjereld & Möller 2015:437). På så vis hade Sveriges oberoende en viktig roll i att ombesörja att supermakterna inte gränsade till varandra.

2.2 Kalla kriget

Under kalla kriget höll Sverige fortsatt sitt neutrala förhållningssätt. Under mitten av 1960-talet och framåt intog Sverige däremot en lite annan position och tog sig för att agera medlare samt att kritisera stormaktsblocken. Man valde att kritisera både öst och väst för att upprätthålla sin neutrala position och inte sympatisera med ett visst block, men däremot var överhängande kritik riktad mot östsidan. Eftersom Sverige stod utanför konflikter kunde man även agera medlare mellan länder och uttrycka kritik i frågor på den internationella agendan. Däremot var det inte okomplicerat att samtidigt agera kritiker och medlare för Sverige. Det medförde att för hård kritik kunde leda till minskade uppdrag som medlare samt att dessa två uppdrag samtidigt kunde ses påverka den opartiskhet som skulle vara synonym med Sverige (Bjereld 1995:23-24, 28, 29).

En av de större svenska händelser som inträffade under kalla kriget var när sovjetiska ubåten U137 gick på grund i skärgården utanför Karlskrona 1981. Det inträffade på svenskt militärt skyddsområde och ubåten kunde inte ta sig därifrån vilket medförde att de blev upptäckta av en lokal fiskare som slog larm. Sovjet skickade fartyg för att kunna frita ubåten men precis vid den svenska territorialgränsen avstyrdes operationen då Sverige hotade med att ta till

vapen om de korsade gränsen. Händelsen är det närmsta Sverige kommit att påbörja ett krig i modern tid. Istället inleddes ett diplomatiskt agerande mellan Sverige och Sovjet som sedan ledde fram till lösningen (Försvarsmakten 2021). Det svenska handlandet gentemot situationen underströk den ståndpunkt som Sverige hade i sin säkerhetspolitik. Den neutrala staten stärkte sin neutralitet genom dess agerande i denna fråga (Åström 1987:18-19).

Under kalla kriget kan det övergripande målet för svensk säkerhetspolitik beskrivas genom att man avsåg försvara självständigheten och handlingsfriheten. Detta gjordes med önskan om att upprätthålla och utveckla det svenska samhället efter egna värderingar och inte efter stormakternas. Kärnan i neutralitetspolitiken var militär alliansfrihet (Bjereld & Möller 2015:438).

2.3 Alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig

De svenska slagorden har efter andra världskriget varit "*alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig*" vilket beskriver den politiska strategin och ståndpunkten väl. Det syftade till att Sverige i fredstid inte skulle åtaga sig samarbeten och relationer som i krig kunde begränsa den svenska möjligheten till neutralitet. I och med det har Sverige också förkunnat sig ett alliansfritt land. Innebörden är att Sverige inte bör inleda samarbeten och ingå i försvarsallianser utan istället förhålla sig självständigt. Genom att låta bli att ingå allianser försökte Sverige förbättra och underbygga förtroendet för neutraliteten internationellt. Därför avstod den svenska regeringen från att göra officiella politiska och militära åtaganden (Bjereld & Möller 2015:437). En av grundprinciperna när ett land antar en policy, såsom neutralitet, är att detta måste respekteras av andra länder och därmed måste Sverige också verka för sin neutralitet och inte frångå denna för att vinna trovärdighet för sitt handlande (Åström 1987:5,10). Åström menar vidare på att den svenska policyn har bidragit till att Sverige inte var delaktig i något av de två världskrigen och att det inte går att förneka att detta samband existerar. På så sätt har neutraliteten varit ett motiv för svensk säkerhet. Dessutom har neutraliteten bidragit till att Sverige åtagit sig en speciell profil på den internationella arenan som bidragit till möjligheten att kunna delta i internationella frågeställningar och diskussioner som behandlar krigslagar, miljöfrågor och nedrustning. Detta eftersom Sverige inte sågs ha ett egenintresse i de frågor som diskuterades (ibid:7-8).

Ytterligare en viktig aspekt i den svenska neutraliteten är att den inte finns inskriven i konstitutionen. Neutralitet är likaså inte förklarad permanent för Sverige utan existerar utan garanti och internationella överenskommelser. Anledningen till det är att Sverige inte velat garantera neutralitet genom internationella avtal eftersom det skulle leda till ett möjligt beroende av andra stater. Beroendet skulle kunna ta form genom att övriga stater i avtalet blandar sig i den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken och att Sverige på så sätt förlorar sin handlingsfrihet (Åström 1987:6-7). Genom detta är det inte utlovat att Sverige alltid kommer vidhålla det neutrala förhållningssättet utan det kan komma att ändras. Till exempel råder det externa omständigheter som ständigt är i förändring vilket i sin tur kan påverka den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken. Det europeiska säkerhetsläget kan också förändras vilket skulle kunna leda till möjligheten att omvärdera politiska ståndpunkter och det svenska agerandet (ibid:19-20). Ytterligare kan tilläggas att Sverige 1991 inledde processen om ett medlemskap i EU och frågan avgjordes 1994 i en folkomröstning. 52,3 procent röstade ja till medlemskapet vilket innebar att marginalen för ja-sidan var relativt liten. Formellt blev Sverige medlem i EU efter ett riksdagsbeslut och inträdet skedde officiellt 1995 (Mörth 2015:497).

3 Teori

3.1 Doktrinteori

Genom att studera doktriner ges insyn i de drivkrafter och preferenser som styr regeringens tillvägagångssätt på den utrikes- och säkerhetspolitiska arenan. Vidare är doktriner på så sätt av grundläggande vikt när kartläggning av politiska mönster och mål önskas studeras (Brodin 1973:8-9). För att genomföra denna studie är doktrinteori centralt och begreppet *doktrin* kan i sin tur definieras på ett flertal olika sätt. Brodin ger ett relevant bidrag på en definition och förklarar officiella doktriner som “ett av de officiella makthavarna öppet redovisat system av allmänna uppfattningar och föreställningar, inklusive normativa, med avseende på det internationella systemet och den egna statens roll i detta system” (Brodin 1973:6-7). Agrell menar på att doktriner bör ses som helhetsuppfattningar som används för att studera särskilda frågeställningar (Agrell 1985:19). Ytterligare anses doktriner vara relevanta för att pröva att skatta framtida riktlinjer inom en stats internationella politik (Brodin 1977:22). Dessutom kan den säkerhetspolitiska doktrinen betraktas som ett övergripande tema där även försvars- och utrikespolitik är centrala delar. Dessa delar bör således studeras under det övergripande fenomenet *säkerhetspolitisk doktrin* (Agrell 1985:19-20).

Studandet av doktriner kan skilja sig åt beroende på vilken aspekt som föredras. Det är möjligt att argumentera för att doktrinen uttrycks och kartläggs genom officiella uttalanden. Då uttrycks doktrinen i de uttalanden som studeras. Å andra sidan kan doktrinen också bestå utav delar av de officiella uttalandena, vilket är det tillvägagångssätt som namnger studandet av officiella doktriner. På så sätt studeras inte faktiska målsättningar eller preferenssystem utan den officiella doktrinen (Brodin 1977:25-26, Brodin 1973:12). Trots att doktrinbegreppet förefalls vara ett omfattande begrepp innebär det inte att det omfattar allt som sägs i utrikes- och säkerhetspolitiken. Den officiella doktrinen består av delar av ett lands officiella makthavares öppet redovisade uppfattningar. Med makthavare åsyftas här personer från den verkställande makten som representerar sitt land och har befogenhet att ta väsentliga bindande beslut i utrikes- och säkerhetspolitiska ärenden (ibid:27-28).

De tre primära syftena som officiella doktriner har är: *påverka*, *signalera* och *legitimera*. Påverka innebär att den officiella doktrinen är ett medel för att ha verkan på föreställningar och uppfattningar hos beslutsfattare i andra länder. På så sätt försöker makthavare skapa perceptioner hos andra länder i egen vinning. Ytterligare är syftet att signalera, både på utländsk och inhemsk arena, för att skapa opinion och förtroende för den förda politiken. Genom att hänvisa till de officiella doktrinerna är det även möjligt att legitimera det handlande som makthavare utövar (Brodin 1977:29). Eftersom syftet är att studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinen mellan 1990-2022 kommer inriktningen att vara doktrinutveckling. Vid en doktrinutveckling inkorporerar Brodin en doktrins *institutionaliseringsgrad*. Institutionaliseringsgrad definieras som ett mått på hur uttalanden och tankegångar av makthavare är att se som vedertagen fraseologi. I detta fall beräknas det här genom *frekvens*, *konsistens* och *spridning*. Frekvens och konsistens utgör framförallt att ju oftare en tankegång återkommer desto mer uppbounden är makthavarna vid denna samt att avsaknad på interna motsägelser leder till en högre grad av konsistens. Vidare innebär spridning ett uppvisande av kontinuitet över tid (Brodin 1977:225-227). På så sätt är ofta återkommande tankegångar samt brist på motsägelser under längre tidsperioder ett tecken på högre institutionaliseringsgrad.

3.2 Teoretiskt ramverk

För att genomföra analysen krävs det att analysen struktureras utifrån den begreppsdiskussion som förts i föregående avsnitt. För att göra detta behöver det fastslås vad som i det utvalda materialet är att konstatera som centrala element i analysen och således även vilka utsagor som ska tas i anspråk (Brodin 1973:39). Både Brodin och Agrell har utformat ramverk för vilka beståndsdelar som innefattas i doktrinbegreppet. Brodin föreslår att det officiella doktrinbegreppet operationaliseras genom att det delas in i kategorierna *argument* och *strategi*. I kategorierna inkluderas målsättning, världsbild samt tillvägagångssätt. Agrell har valt en något annan operationalisering av doktrinbegreppet men det återfinns likheter mellan operationaliseringarna. Agrells operationalisering av doktrinbegreppets beståndsdelar är *världsbild*, *hotbild* och *handlingsmönster* (Brodin 1973:39-40, Agrell 1985:24). I studien kommer både Agrells och Brodins operationaliseringar av doktrin att tas i beaktande och en

kombination av dem att bilda studiens ramverk. Doktrinbegreppet kommer i studien således att operationaliseras till variablerna *världsbild*, *mål* och *handlingsmönster*.

3.2.1 Världsbild

Världsbilden uttrycker uppfattningar om det internationella systemet men också om hela den miljö som aktören befinner sig i. I det internationella systemet åsyftas dess karaktär, militära maktmedels roll och hur hot mot den egna statens vitala intressen uppkommer. Ytterligare utgör beskrivningar och analyser av rådande omständigheter en del av världsbilden. Således är världsbilden föreställningar om den internationella kontexten. Vidare menar Brodin att världsbilden ligger till grund för att motivera den förda politikens ändamålsenlighet. Den upplevda hotbilden är en aspekt som väger in när en stat beskriver sin världsbild eftersom detta påverkar upplevelsen av omvärldens agerande (Agrell 1985:25-26, 83, Brodin 1973:72).

3.2.2 Mål

Staters målsättningar utgörs av grundläggande mål som i sin tur anses styra den förda säkerhetspolitiken. På så sätt främjas målsättningarna genom den politik som förs. Vidare kan mål utgöras av ideala tillstånd och positioner länder önskar uppfylla genom att tillämpa särskilda säkerhetspolitiska strategier. I största möjliga mån strävar alla beslutsfattare efter säkerhet för den egna staten och dess befolkning vilket innebär att de mål som förefinns inom stater i stor utsträckning är sammankopplade med begreppet säkerhet. Variabeln mål är således de grundläggande målsättningarna en stat innehar för att uppnå säkerhet (Brodin 1973:62-63).

3.2.3 Handlingsmönster

Handlingsmönster-variabeln omfattas av det tillvägagångssätt stater använder sig av för att motverka externa hot och främja sina egna intressen i det internationella systemet. Staters uppträdande för att uppnå de uppställda mål som eftersträvas betraktas även som handlingsmönster genom den säkerhetspolitiska doktrinen. Vidare är agerande till följd av hotbilder ytterligare att se som staters handlingsmönster. Således är handlingsmönster doktrinens reglerande för hur och med vilka medel man avser handla gentemot hotbilder och målsättningar (Agrell 1985:24-25, 92, Brodin 1977:56).

3.3 Små staters agerande

Mestadels studeras stormakternas agerande i det internationella perspektivet. Däremot har Stephen M. Walt och Eric J. Labs utifrån en realistisk infallsvinkel, med betoning på makt och alliansbildning, skrivit om små svaga staters roller på den internationella arenan. Hur agerar dessa stater? Och vad utgör deras främsta mål?

Som huvudsaklig strategi och preferens förespråkar små stater i första hand att förhålla sig alliansfria. Konflikter mellan stormakter kan leda till risker och konsekvenser och därför ser små stater det som ett säkrare alternativ att hålla sig neutrala och undvika inblandning i stridigheter (Labs 1992:391). Vidare bidrar ett neutralt förhållningssätt till att små stater slipper bli beroende av en stormakt och alienera sig från andra stormakter. Samtidigt är det även möjligt att undvika ingå i en allians där små staters röster inte blir hörda och deras intressen ignoreras av större medlemmars politiska egenintresse (ibid:389). Genom att förhålla sig alliansfria är det därför möjligt att agera självständigt och undgå hamna mellan stormakternas intressesfär.

Hur små stater bör agera om det blir omöjligt att fortsätta hålla sig utanför allianser råder det dessvärre ingen fullständig konsensus om, utan Walt och Labs presenterar olika tillvägagångssätt som mindre stater kan anamma. Framförallt råder det meningsskiljaktigheter i huruvida en svag stat bör alliera sig med andra gentemot ett externt starkt hot, *balancing*, eller anpassa sig efter den stat som utgör hotet och alliera sig med denna för att konsekvenserna av att motsätta sig är för höga, *bandwagon* (Walt 1987:17). Mestadels av de studier som utförts menar på att små svaga stater har större benägenhet att realisera bandwagon-strategin medan stora stater undviker detta. Däremot argumenterar Labs för att det är ovanligt, oavsett mindre eller större stat, att genomföra bandwagon-strategin. Han menar också att det saknas empirisk evidens gällande små stater och att ha bandwagon som strategi. Det är snarare balancing som tillämpas i praktiken. Vidare är även balancing mer genomförbart för små stater om stormakter finns tillgängliga för att kunna ingå allianser (Labs 1992:383-384, 392).

För att strategier och tillvägagångssätt gällande allianser ska realiseras för stater krävs det att situationer som upplevs hotfulla för den egna staten uppkommer. Walt uttrycker genom *Balance of Threat*-teorin att valet av tillämpad strategi vid den typen av situationer baseras på

följande faktorer: *samlad kraft*, *geografisk närhet*, *offensiv kraft* och *aggressiva avsikter*. Samlad kraft innefattar ett lands sammanlagda resurser, exempelvis population, militär- och industriell kapacitet, och ju mer av dessa desto större hot kommer staten att utgöra för andra. Vidare är det geografiska läget av stor vikt eftersom närheten till en stark eller svag stat utgör olika omfattningar av hot. Det är ovanligt att starka stater med stor distans är ett större hot än de starka staterna med geografisk närhet. Har stater stor offensiv kraft ökar även risken att utgöra ett hot mot andras suveränitet och territoriella integritet. Utöver dessa är intentionen en stat innehar av allra största vikt. Att agera aggressivt leder till provokationer och en upplevd hotsituation för andra stater. Walts faktorer har på så sätt inflytande över huruvida stater kommer att välja balancing eller bandwagon som strategisk utgångspunkt (Walt 1987:22-26). Dessa faktorer går att applicera på små staters agerande när alliansfrihet inte längre är att se som ett alternativ. Ytterligare går det att anse fördelaktigt för små stater att använda balancing-strategin när en annan stat agerar aggressivt och med oviss intention, detta eftersom små stater riskerar att drabbas av negativa konsekvenser trots att de ingått en allians med staten ifråga. På det viset menar teorin att små stater drar större nytta av balancing om en stat agerar aggressivt med svårbedömd intention (ibid:26).

3.4 Kritiska reflektioner

Det går att anmärka på värdet av att göra doktrinstudier eftersom det påstås att komplexa organisationers handlingssätt inte låter sig förklaras genom underbyggda och rationella beslut. Den kritik som framförallt riktas mot Brodins forskning är angående hennes prediktiva syften som utgår från en modell för rationellt beslutsfattande. En rationell modell kan klandras för att skapa en förvrängd bild av verkligheten och ta bort uppmärksamheten från de mer korrekta förklaringsfaktorerna (Brodin 1973:13-15, 31). Ytterligare kritisk reflektion är att de uttalanden regeringen gör inför offentligheten kan anses tjäna propagandistiska avsikter och inte vara sammankopplat med den faktiska politik som förs. På så sätt menar kritiker att det som politiker praktiskt utför är relevant men vad de säger spelar desto mindre roll (ibid:15). En svårighet som kommer med att göra doktrinanalys är huruvida ramverkets variabler är utformade för att utesluta alternativa tolkningar eller ej. Brodin menar att fullständigt undvika detta ses som en omöjlighet eftersom variablerna är nära förknippade med varandra. Detta kan komma att påverka reliabiliteten i studien men det påpekas att denna typ av felmarginal uppstår oavsett vilken typ av textanalys som realiseras. Vidare bör detta

inte inskränka på möjligheten att studera doktrinen utveckling samt de operationaliserade variablerna (Brodin 1977:57-58). Det bör även nämnas att det neutrala förhållningssättet kan komma att fortsätta trots att det upplevs finnas hotbilder från stormaktsstater. Om möjligt önskar små stater behålla sin neutralitet vilket Sverige är ett exempel på trots den geografiska närhet som fanns till Sovjetunionen efter att de annekterat de baltiska länderna (SOU 2002:108). Walt lyfter den geografiska faktorn men menar samtidigt på att det finns fler faktorer för att strategier för allianser, balancing och bandwagon, ska aktualiseras.

4 Metod

För att studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen kommer en icke-experimentell undersökningsstrategi av intensiv karaktär att appliceras på studien. Vidare är studien en beskrivande fallstudie där djupgående observationer av textmaterialet gör sig lämpligt för att få en uppfattning av analysenheterna (Esaiasson m.fl 2017:37, 109, Teorell & Svensson 2007:73-74, 80). För att kunna studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen kommer fallet att delas upp i tre tidsseparerade analysenheter. Analysenheterna består av de tre nedslag i den svenska säkerhetspolitiska doktrinen som undersökningen avgränsats till. Dessa kommer att fungera som jämförelsepunkter för att se variationer mellan analysenheterna (Teorell & Svensson 2007:26). Genom jämförelsepunkterna möjliggörs en kontrastiv inramning av doktrinutvecklingen.

En kvalitativ innehållsanalys kommer att tillämpas som metod i studien. En kvalitativ metod ger möjlighet till fyllighet och detaljerade beskrivningar av de studerade texterna. Brodin framhåller att kvalitativ innehållsanalys är att föredra vid doktrinstudier då det tillåter avsevärda möjligheter till hög nyanseringsgrad och bredd (Brodin 1973:43-44).

4.1 Kvalitativ innehållsanalys

Kvalitativ textanalys fokuserar på tolkning av texter. Metoden går att applicera på olika forskningsområden eftersom tolkning av texter kan ske på olika nivåer. Viktigt att poängtera är att en text bör betraktas utifrån sitt sammanhang och förstås genom helheten. Kontexten före och efter är således central för att förstå textens innehåll. En kvalitativ textanalys är användbar för att beskriva variationer över tid, vilket är i samklang med studiens intresse (Lundman & Hällgren Graneheim 2008:159-162). Tillvägagångssättet kommer bestå av noggrann läsning av textens delar för att urskilja centrala passager som berör studiens variabler. Därefter formuleras ett antal konkretiserade och preciserade frågor som ställs till den utvalda texten. Frågorna kommer formuleras utifrån centrala analytiska begrepp, i detta fall ligger variablerna *världsbild*, *mål* och *handlingsmönster* till grund för detta. Slutligen synliggörs den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen (Esaiasson m.fl 2017:211-217).

Svårigheter som kan uppstå vid en kvalitativ innehållsanalys är att den subjektiva tolkningen av texter ges för stort utrymme. Ytterligare är den enskilda forskarens lyhördhet och sinne för nyanser av väsentlig roll när det gäller fyllighet och detaljerade beskrivningar i en innehållsanalys. Dessutom krävs ett stort omfång av förkunskap inom sakområdet i vilket analysen görs för att få en rättvis beskrivning av doktrinutveckling (Brodin 1973:43). Till sist kommer texttolkningarna att genom probleminsikt, öppna argumentationer och presentation av citat att göras gångbara även utanför denna uppsats (Esaiasson m.fl 2017:228).

4.2 Operationaliseringar

För att kunna genomföra studien behöver variablerna i kapitel 3 operationaliseras och omvandlas till preciserade frågor gentemot textmaterialet. På så vis kommer variablernas operationella indikatorer att bestå utav de frågor som ställs till det utvalda textmaterialet för att kunna studera den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen. Det är av stor vikt att de operationella indikatorerna visar på god validitet och överensstämmer med de teoretiska definitioner som gjorts av variablerna i kapitel 3. På så sätt undviks systematiska fel och trovärdiga slutsatser möjliggörs i studien (Esaiasson m.fl 2017:56-58).

Ytterligare behöver begreppet doktrinutveckling operationaliseras i studien för att fastställa och tydliggöra vad en utveckling inom doktrin innefattar. Härvid tillkommer begreppet institutionaliseringsgrad som syftar till ett mått på hur uttalanden och tankegångar av maktavare är att se som vedertagen fraseologi. Vidare innebär vedertagen fraseologi huruvida frekvent och konsistent uttalanden och tankegångar framkommer samt hur spridningen av de ter sig. Institutionaliseringsgrad, därmed doktrinutveckling, operationaliseras till hur den vedertagna fraseologins förhållning och ståndpunkt gentemot variablerna världsbild, mål och handlingsmönster förefaller. Förändringar påvisas genom att motsägelser eller oförenligheter uppkommer drastiskt eller gradvis i den säkerhetspolitiska doktrinen. Vidare kan det tillika synliggöras genom utelämnanden av tidigare betydelsefulla tankegångar samt förändrade tankegångar i säkerhetspolitiska frågor (Brodin 1977:225-229, 233-236).

I nedanstående tabell redovisas de textanalytiska frågor som utformats utifrån studiens variabler. Tabellen är förankrad i doktrinutveckling som teori och metod.

Tabell 4.1: Operationella indikatorer för *världsbild*, *mål* och *handlingsmönster*.

Variabler	Textanalytisk fråga mot den svenska säkerhetspolitiska doktrinen
Världsbild	<ul style="list-style-type: none"> • Hur upplevs hotbilden mot Sverige respektive det internationella systemet? • På vilket sätt beskrivs omvärlden utifrån ett säkerhetsperspektiv? • Vilka är de huvudsakliga föreställningarna Sverige har om det internationella systemet? • Vilka är de primära drivkrafterna i internationella relationer?
Mål	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka grundläggande värden värnar Sverige om i sin säkerhetspolitik? • Vilka grundläggande säkerhetspolitiska målbilder eftersträvar Sverige? • Vilka tillstånd och positioner eftersträvar Sverige genom sin utrikespolitik?
Handlingsmönster	<ul style="list-style-type: none"> • Hur och på vilket sätt avser Sverige handla för att uppnå de grundläggande mål som man önskar uppfylla? • Hur och på vilket sätt avser Sverige handla för att hantera de hot man uppfattar?

4.3 Material och urval

Materialet som studien baseras på har valts ut efter noga överväganden. Doktrindokumentet i studien består av regeringens årliga utrikesdeklarationer. I dem presenteras och sammanfattas regeringens utrikespolitiska prioriteringar för det kommande året. Vidare är det genom dem möjligt att ta del av det säkerhetspolitiska förhållningssätt som makthavare anser att Sverige bör ha. Enligt Agrell bör ett urval av deklarationen studeras och han menar vidare på att det kan vara lämpligt att begränsa materialet till en viss tidsperiod samt en utvald aktör. Studiens material är begränsat till precisa årtal samt härstammar från Sveriges regering och är på så vis

snävt och begränsat inom en viss ram. Ytterligare har det i urvalet tagits hänsyn till det forskningstekniska och därför har lättillgängligt material utan sekretess utvalts i studien (Agrell 1985:32). Ett mindre urval av material har även gjorts med stöd av att kvalitativa analyser har som styrka att kunna förmedla mycket om ett litet antal observationer. Det möjliggör att lära mycket utav lite (Beckman 2005:44). Att välja enkom regeringens utrikesdeklarationer motiveras av att dessa är officiella dokument från svenska makthavare och därmed att betrakta som en del av den officiella doktrinen. Ytterligare presenteras utrikesdeklarationerna av utrikesministern vilket underbygger att denna återspeglar de beslut som den högsta politiska regin fattat (Brodin 1973:32-33). Därutöver har även Brodins forskning visat på att ett mindre antal observationer i en deskriptiv studie av doktriner är att föredra eftersom det möjliggör att inrikta sig på det centrala i det utvalda textmaterialet (ibid:37).

Nackdelar med materialurvalet är att sådant som inte lyfts i de utvalda nedslagens deklamationer inte kommer att lyftas i studien. Det medför att större förändringar under ett visst årtal faller bort i studien eftersom det inte ger utslag i det utvalda materialet. Således kan det inte uteslutas att det kan komma att påverka resultatet i undersökningen. Samtidigt har hänsyn tagits till det forskningstekniska och de begränsningar som förekommer i studien vilket medför att risken inte fullständigt kan avlägsnas (Agrell 1985:32-33). Ytterligare är materialet ur ett källkritiskt perspektiv inte påverkat av tendens, beroende och motsägelser eftersom det utgör en del av undersökningsobjektet att beskriva doktrinens karaktär. Därmed är den främsta källproblematiken istället hur analysen av texterna genomförs för att erhålla mesta möjliga information utan att övertolka dess innebörd (ibid:77).

5 Analys

I detta kapitel presenteras undersökningen av Sveriges säkerhetspolitiska doktrinutveckling genom en redogörelse för de tre tidsbestämda nedslagen. Till sist presenteras en sammanställning av den svenska säkerhetspolitiska doktrinen.

5.1 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 1990

5.1.1 Världsbild

Uppfattningar om det rådande världsläget kretsar i stor utsträckning kring att Europa går in i en ny era efter kalla kriget slut. Stormaktsblocken öst- och västs tid är förbi och istället sker en framväxt av demokratiska stater och överenskommelser. Föreställningar om Europa ter sig som hoppningsfulla och optimistiska om en stabilare och lugnare tillvaro utan upprustning och spänningar. Vidare gestaltas det nya årtiondet, 1990-talet, kunna bringa en tryggare tillvaro för Europa och därmed avspegla sig på det svenska samhället (Utrikesdeklarationen 1990). Dessa föreställningar tydliggörs genom att i doktrinen beskriva hur förutsättningarna har förändrats efter att stormaktsblockens storhetstid är förbi:

Förutsättningar har skapats för att bygga ett annat Europa än det kalla krigets - ett Europa i demokrati, socialt och ekonomiskt framåtskridande och en gemensam säkerhet (Utrikesdeklarationen 1990).

I doktrinen klargörs den önskan som finns om ett mer integrerat Europa där en större samverkan existerar. Detta medför att Sverige öppnar upp för att se det internationella systemet som mer sammanlänkat med gemensamma intressen och överlappningar. Den primära drivkraften för Sverige i internationella relationer tycks därför vara att arbeta för ett mer enat Europa. Samtidigt, ur ett större perspektiv, är fred ett centralt begrepp som åtföljer beskrivningar om omvärlden, huruvida det råder fred och frihet eller konflikter. Därigenom är fred en viktig del i beskrivningen av världsbilden i den svenska säkerhetspolitiska doktrinen (Utrikesdeklarationen 1990). Ytterligare beskrivs framtidsbedömningar utifrån förutsättningen att det sker en generell nedrustning av militära maktmedel samtidigt som samarbete inleds med avseende på att fler stater i Europa blir demokratiska (ibid). Återigen förekommer Europa som en enhet i det internationella systemet och inte uppdelat i olika

enheter vilket underbygger att det nya Europa har en upphöjd roll för Sveriges internationella relationer. I doktrinen anförs även att den internationella utvecklingen, efter kalla kriget, ses som positiv och önskad eftersom det leder till att globala samarbeten underlättas och fördjupas. För det svenska intresset föreligger detta gynnsamt då doktrinen antyder att det internationella samarbetet ökar säkerheten för Sveriges del (Utrikesdeklarationen 1990). Sålunda minskar hotbilden gentemot Sverige i takt med att gränserna internationellt luckras upp.

Då fredsbegreppet genomsyrar doktrinen ifråga om världsbilden i det internationella systemet uttrycker Sverige genom sin säkerhetspolitiska doktrin att den svenska nationen stödjer internationella aktioner som arbetar främjande för detta:

I land efter land i Östeuropa tvingade folkens krav på frihet, demokrati och mänskliga rättigheter de gamla regimerna att ge vika. Berlinmuren, själva symbolen för Europas delning, bröts igenom i fredlig glädjeyra. Vi i Sverige, som har kunnat forma vårt samhälle i fred utan yttre inblandning, hälsar denna utveckling med djupaste tillfredsställelse (Utrikesdeklarationen 1990).

Utöver världsbilden är citatet intressant ur synvinkeln om det neutrala Sverige. Eftersom Sverige i rollen som en liten stat anammat ett neutralt förhållningssätt är det intressant att det framhålls en explicit uppmaning till att icke-demokratiska regimer bör ge vika för demokratiska värden. Huruvida detta uttryckligen är ett språng från det neutrala förhållningssättet eller inte är svårdefinierat eftersom andra ansatser i doktrinen talar emot. Däremot skapar det ett sken av att neutraliteten är förhållandevis medtagen. Dessutom speglar detta den världsbild som Sverige beskådar och verkar i, samt hur den svenska positionen i systemet förhåller sig och vilka betydenheter som värdesätts i den svenska världsbilden.

De hotbilder som redogörs för i doktrinen återkopplar till att Sverige är en liten stat och inte vill hamna mellan stormakter. Konkret innebär det att nedrustning är, ur svensk synvinkel, att preferera för att minska hotbilden internationellt (Utrikesdeklarationen 1990). En nedrustning påverkar Sverige positivt eftersom landet är en del av det internationella systemet och doktrinen syftar till att internationella hotbilder utvecklas till en svensk hotbild:

Det är ett centralt svenskt intresse att avspänningen mellan supermakterna och militärallianserna leder till minskade rustningar [...] (Utrikesdeklarationen 1990).

5.1.2 Mål

En av de grundläggande målsättningar som skildras i den säkerhetspolitiska doktrinen betecknar självständighet för Sverige. Den tar sig uttryck i form av de politiska vägval och processer som återfinns för Sverige. På så sätt återspeglas den målsättning i politiken som förs och realiseras i landet (Utrikesdeklarationen 1990). Den grundläggande nationella målsättningen formuleras på följande sätt i doktrinen:

Neutralitetspolitiken, stödd på ett starkt och allsidigt sammansatt totalförsvar, utgör som hittills grunden för vår säkerhetspolitik. Den har givit och ger ett avgörande bidrag till stabiliteten i vår del av världen (Utrikesdeklarationen 1990).

I mening med ovanstående citat åsyftar Sverige till att fortsätta hålla sig till den välkända neutralitetspolitiken som präglar Sveriges säkerhetspolitik. Vidare genomlyser detta i doktrinen genom relationen till övriga mål och värden. Det presenteras till exempel genom att värdera internationell säkerhet högt, via fredsfrämjande arbete, nedrustningar och samarbete med flertal länder samt organisationer (Utrikesdeklarationen 1990). Genom neutraliteten vill Sverige åstadkomma en utstående profil med möjlighet att bidra och delta på den internationella arenan oberoende av motparten. Dessutom vill man genom detta överbrygga olikheter och eventuellt applicera svenska värdesättningar på andra länder. Citatet ovan indikerar vidare att neutraliteten i Sverige är väsentlig för det internationella systemet vilket förstärker den säregna roll Sverige har som mål att åta sig internationellt.

Trots det neutrala förhållningssätt som tagits i anspråk betraktar sig Sverige inte som ensamt, utan har som målsättning att samverka med organisationer och länder för att värna om gemensamma värdesättningar. De samarbeten som värderas högt och önskas fortgå kretsar kring Förenta nationerna och en europeisk sammanhållning (Utrikesdeklarationen 1990). Genom doktrinen synliggörs därmed ambitioner som förutsätter multilaterala samarbeten med omvärlden:

Sveriges medlemskap i FN är en hörnsten i vår utrikespolitik. Vi fortsätter att verka för att stärka FN:s möjligheter att motsvara de allt högre krav som ställs på världsorganisationen (Utrikesdeklarationen 1990).

Ambitionerna för samarbeten får däremot inte överstiga neutraliteten som föreligger vara av främsta prioritet i doktrinen (Utrikesdeklarationen 1990). Därigenom ställs neutralitet och

möjligt internationellt deltagande i viss omfattning mot varandra i doktrinen. Viljan att delta internationellt och uttrycka sig i frågor lyser igenom samtidigt som betoningen ligger på att fortsätta hålla ett neutralt utgångsläge. Denna motsättning ges det sken av i doktrинens målbilder. Därigenom framställs en balansgång mellan dessa:

Så långt det är förenligt med neutralitetspolitiken vill vi tillsammans med övriga EFTA-länder bredda och fördjupa samarbetet med EG (Utrikesdeklarationen 1990)¹.

Riksdagens uttalande kvarstår att ett svenskt medlemskap inte är ett mål för de diskussioner som nu förs med EG (Utrikesdeklarationen 1990).

Självständigheten kan avslutningsvis konstateras erhålla stor plats i de grundläggande målsättningar som eftersträvas även om en handlingslinje för framåtskridande i denna position föreligger bakom det tydligt presenterade budskapet.

5.1.3 Handlingsmönster

De handlingsmönster som framkommer i doktrinen härleds till de grundläggande målsättningar och strategiska val som Sverige gör i säkerhetssyfte. De avhandlar självständighet, neutralitet, delaktig i internationella relationer samt säkerhet och är därtill tänkta att täcka Sveriges suveräna behov. För att förverkliga ett mer enat och säkert Europa anslås en miljard kronor till Östeuropa och arbetet som följer efter att ha blivit självständiga stater (Utrikesdeklarationen 1990). Samarbetet med dessa stater är en handling som tar sin utgång i att förverkliga Sveriges målsättningar, gällande ett enat Europa eftersom detta i sin tur skapar en större säkerhet för Sverige då hotbilden i närområdet således blir mindre. Ytterligare karaktäriseras Sveriges handlingar på den internationella arenan inte av konkurrens utan av kollaboration:

Genom samarbete mellan folkrörelser, politiska partier och andra organisationer kan vi föra folk och länder närmare varandra (Utrikesdeklarationen 1990).

Neutralitetspolitiken har vidare varit ett avgörande handlingssätt för Sverige att upprätta sina mål och intressen. Utöver det är neutralitet en strategi för att kunna påverka och handla internationellt i frågor som rör fred och solidaritet (Utrikesdeklarationen 1990). Därigenom

---

¹ Med EG åsyftas nuvarande Europeiska unionen, EU. EFTA är ett handelsavtal för länder som inte är medlemmar av EU eller dåvarande EG.

får Sverige, på grund av neutraliteten, friare tyglar att handla efter de värden som går under målsättningen. I doktrinen framgår således att neutralitet är ett handlingsätt som gynnar Sverige väl, som en liten stat, eftersom det öppnar upp för en större sfär av handlingar och genom dessa möjlighet att påverka det internationella systemet i den riktning som är lönsamt för egna staten och dess intressen. I motsats hade samarbetspartnerna minskat om Sverige ingått i en specifik allians, nu öppnar det istället för möjligheter till samarbete med båda sidor av det forna öst och väst.

Säkerhetsaspekten är, som tidigare påpekats, det som präglar säkerhetspolitiska doktrinen och därför agerar Sverige efter att åstadkomma nationell säkerhet. Att nedrustningar formuleras som centrala är tydligt men hur tillvägagångssättet för Sverige är för att påverka detta klarläggs inte tillfredsställande. Däremot fokuserar doktrinen till att handla för samarbete mellan länder (Utrikesdeklarationen 1990). Vidare visar detta på att handlingslinjen som ska driva Sverige mot ökad säkerhet i flertalet aspekter grundas i samarbete. Filosofin är följaktligen att ett beroende utav varandra minskar externa hot, upprustning och konflikter:

Sverige medverkar aktivt i de multilaterala stödinsatser [...] som kommit till stånd glädjande snabbt. Vi kommer t.ex. att delta i den europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (Utrikesdeklarationen 1990).

Vidare är Sverige drivande i internationella konferenser och möten för att diskutera globala säkerhetsfrågor. Samtidigt är FN en viktig del för att underbygga och legitimera det arbete som Sverige beskriver sig vilja göra och värna (Utrikesdeklarationen 1990). På så sätt utövar Sverige inte egna åsikter utan håller sig inom den ram som FN förespråkar. Det gör det möjligt att neutralisera handlingsättet i frågor.

5.2 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 2000

5.2.1 Världsbild

Föreställningarna som kommer till uttryck i utrikesdeklarationen från 2000 präglas till stor del av globalisering. Europa har nu återhämtat sig efter splittringen under kalla kriget samtidigt som samarbeten har inletts och etablerats över nationsgränser (Utrikesdeklarationen 2000). Genom detta reflekteras globalitet på världsbilden i den säkerhetspolitiska doktrinen:

Vi har idag en global ekonomi; informationsteknologi, kommunikationer och handel gör nationsgränserna allt mindre viktiga. Men en gemensam ekonomi måste bygga på och balanseras av en gemensam värdegrund av mänskliga rättigheter och demokrati (Utrikesdeklarationen 2000).

Utöver detta beskrivs också sammanflätningen av länder mer än i utrikesdeklarationen från 1990. Framförallt läggs vikt på en gemensam identitet och förhållningssätt för stater som ingår i samma unioner och organisationer. Identiteten är viktig ur säkerhetsperspektivet och på så sätt en strategisk politik:

Sveriges säkerhet har en tydlig europeisk dimension. Som EU-medlemmar kommer vi allt närmare varandra i samarbete och värdegemenskap. Denna samhörighet skapar solidaritet och gemensam säkerhet (Utrikesdeklarationen 2000).

Vidare utmålar den säkerhetspolitiska doktrinen världsbilden av att inga säkerhetshot bedöms inkräkta på säkerheten i Sveriges närområde. Bedömningen görs att ett stormaktskrig i Europa är otänkbart i överskådlig framtid (Utrikesdeklarationen 2000). Genom denna yttring synliggörs den underförstådda världsbild som styr Sveriges säkerhetspolitik eftersom få eller inga hot finns. Utifrån denna världsbild tas sedan beslut för de förhållningssätt som ska gälla för Sverige i det internationella systemet. Därutöver genomskådas dock en viss pessimism gentemot att inte alla stater arbetar mot ett gemensamt mål i det internationella systemet på samma sätt som Sverige önskar. Istället för att efterfölja FN och EU och de attityder som följer med dessa väljer andra stater att fortsätta gå sin egen väg (Utrikesdeklarationen 2000). Den svenska synen gentemot stater som dessa är att de kan utgöra ett framtida hot till det internationella systemet och egna landet. Att multilaterala samarbeten formar Sveriges världsbild kan bero på att små stater inte innehar samma maktmedel som stora stater och därför präglas världsbilden av den säkerhet som samarbeten medför:

Den förmåga vi utvecklar i Europa för att förebygga och hantera kriser ska också bli ett bidrag till FN och det globala fredsarbetet. Sammanflätningen av länder och folk i EU är den bästa garantin för långsiktig fred och säkerhet i Europa. Därför är utvidgningen av EU och samarbetet med Ryssland, liksom med övriga länder i EU:s närhet, så viktiga (Utrikesdeklarationen 2000).

Uppfattningen om att nedrustning gynnar säkerhet kvarstår men ytterligare poängteras i doktrinen att kärnvapen inte bör få ta en aktiv roll och vidareutvecklas. Konkret tar sig kärnvapen en betydande roll av de internationella hot som uppmärksammas. Samtidigt fördömer Sverige genom betoningar de länder som utvecklar och testar dessa ödeläggande

vapen. Ytterligare en aspekt som synliggörs är jämställdhetsperspektivet som presenteras i omvärldsbeskrivningarna och således inverkar på den rådande medvetenheten och världsbilden (Utrikesdeklarationen 2000).

5.2.2 Mål

Doktrinen mål fortsätter att kretsa kring nationella intressen och gemenskaper i det internationella systemet. Däremot förändras riktningen i vikten av att värna neutraliteten och istället beskrivs alliansfriheten vara ett grundläggande mål (Utrikesdeklarationen 2000). Denna skiftning som gjorts ger andra förutsättningar för Sverige i det internationella systemet vilket framträder att vara det som eftersträvas:

Det är också viktigt att runtom i världen lyfta fram bilden av det nya, unga och spännande Sverige (Utrikesdeklarationen 2000).

Sverige fortsätter sträva efter en unik position men denna ter sig annorlunda i jämförelse med tidigare. Utifrån citatet ovan anses målsättningen vara att förändra sin identitet. Vidare betonas det på ett sätt som antyder att det är för att bli mer attraktiva som stat i det internationella systemet. Utöver det befäster doktrinen att grunden för alla strävanden i politiken är värnet av mänskliga rättigheter samt enskilda människans värdighet och trygghet (Utrikesdeklarationen 2000). Utifrån det fastslås att människans säkerhet underbygger de målbilder som presenteras i doktrinen, till exempel:

Målet om en värld fri från alla massförstörelsevapen står fast. Vi deltar aktivt i arbetet för rustningskontroll i Europa (Utrikesdeklarationen 2000).

Vidare är ytterligare samverkan med fler stater och organisationer målbilder som eftersträvas. Då neutraliteten inte är ett grundläggande mål föreligger det fler möjligheter att inleda vidare samarbeten. Organisationer, som Nato, lyfts fram för att hjälpa Europas militära förmåga samtidigt som konfliktförebyggande arbete presenteras vara en bestående del av säkerhetspolitiken i Sverige (Utrikesdeklarationen 2000). Därutöver presenteras att Sverige ska agera ordförande i EU och att detta ses vara en stor möjlighet till propagera för de kärnvärden och mål som Sverige agerar utefter (ibid). På så sätt ges möjlighet till avtryck och arbete efter de visioner Sverige har om gemenskap, säkerhet och fred internationellt. I beskrivningen av posten genomlyser höga ambitionsnivåer och uppfattning om delaktighet.

5.2.3 Handlingsmönster

En betydande del av de målsättningar och värden som Sverige värnar om belyses som punkter i det ordförandeskap i EU som Sverige kommer tillhanda. Således är detta en möjlighet för Sverige att belysa och föra agendan för diskussioner. Utefter detta tillåts Sverige handla för att påverka det internationella systemet. Genom doktrinen synliggörs att möjligheten till inflytande ökar markant för Sverige om man handlar genom EU istället för i isolation (Utrikesdeklarationen 2000). Vidare höjs ambitionerna för EU:s inflytande och centrala roll samtidigt som partnerskap med organisationer och länder utanför Europa, med liknande värderingar och mål, inleds för att bidra till internationell stabilitet (ibid).

Parallellt handlar Sverige för att knyta samman länder genom att befästa en samhörighet mellan dem. På så vis skapas en tryggare förbindelse och relationerna ges möjlighet till utveckling (Utrikesdeklarationen 2000). Vidare är detta handlingsmönstret en reflektion av beskrivningen av världsbilden och en väg till en större gemenskap och, som doktrinen hyser förhoppningar om, en gemensam säkerhetsbild. Därutöver verkar Sverige för projekt som stödjer nationer med förberedelser inför ett medlemskap i EU (ibid), således tillfredsställs den egna statens framstående intressen. Samtidigt motiveras handlingsmönstret av att individens säkerhet står i centrum:

I politik och folkrätt flyttas nu tyngdpunkten från nationell säkerhet och suveränitet till människors säkerhet och mänskliga rättigheter. De högsta ansvariga för mord, tortyr och förföljelse ska aldrig kunna sova gott om natten (Utrikesdeklarationen 2000).

Doktrinen vill i viss mån ge sken av att den säkerhetspolitiska doktrinen verkar för omvärlden trots att staters handlingssätt karaktäriseras av nationella intressen. I störst utsträckning kretsar även Sveriges säkerhetspolitiska doktrin kring att säkerställa den nationella tryggheten och fortlevnaden. Specifikt uppenbaras det genom de återkommande skildringarna av samarbete och säkerhetsbilder som beskrivs gynna Sveriges position (Utrikesdeklarationen 2000). Vidare är den realistiska teorin om Sveriges agerande, som en liten stat, adekvat i sammanhanget eftersom alliansfria stater vill se till sin egen säkerhet därför att det inte existerar en given support om säkerhetshot uppkommer.

5.3 Sveriges säkerhetspolitiska doktrin 2022

5.3.1 Världsbild

I den säkerhetspolitiska doktrinen från 2022 belyses ett upptrappat säkerhetspolitiskt läge i Sveriges närområde samt nyuppkomna hot mot Europa som inte fanns år 2000. Säkerhetsordningen i Europa har förändrats och oroligheterna har påverkan på Sverige (Utrikesdeklarationen 2022), vilket upplevs utifrån de formuleringar och betoningar som görs i doktrinen. Därefter synliggörs att den nya säkerhetspolitiska situationen upplevs hota den gemenskap och överbrygning av stater som Sverige förespråkade sedan doktrinen 1990:

Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. [...]. Den upptrappade ryska militära närvaron vid Ukrainas gräns [...] hotar kärnan i den europeiska säkerhetsordningen (Utrikesdeklarationen 2022).

Samtidigt läggs vikt på att Europa ska stå enat mot gemensamma säkerhetshot och samarbeta i svåra tider. Vidare framför Sverige att EU behöver bli starkare och ta större ansvar för sin säkerhet (Utrikesdeklarationen 2022). På det viset uttöms tanken att EU kräver ytterligare utveckling för att upprätthålla en gemensam säkerhet vid nya uppkomna hot. Det är en utveckling av världsbilden, från år 2000, som innebar att hot samt att risken för ett stormaktskrig i Europa var minimal och därmed inte förelåg som uppgift för EU.

I de internationella relationerna står staters suveränitet och utvidgade samarbetsrelationer, även utanför europeiskt territorium, i centrum för möjliggörande av trygghet och säkra (Utrikesdeklarationen 2022). Detta avspeglas på den svenska benämningen av säkerhet. Att arbeta transnationellt är inte att anse som främmande då globalisering har kommit att bli en utgångspunkt:

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden, Östersjöområdet, genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och genom fördjupat partnerskap med Nato (Utrikesdeklarationen 2022).

Vidare skildras världsbilden av ytterligare oroligheter på den internationella arenan som kan komma att påverka säkerhetsläget för Sverige. Framförallt oroas Sverige av det faktum att för femte året i rad är det fler länder som rör sig mot auktoritär makt än mot demokratisk

(Utrikesdeklarationen 2022). Ytterligare karaktäriseras den säkerhetspolitiska doktrinen världsbild av att ett inre nationellt säkerhetshot har uppstått:

Skjutningar och sprängningar, ofta med insmugglade vapen, fortsätter att vara en betydande trygghetsutmaning. Alltför ofta är dessa unga män verktyg för tyngre kriminella aktörer som verkar internationellt (Utrikesdeklarationen 2022).

Återigen återkopplas till den internationella säkerheten eftersom Sverige menar att skapandet av otryggheten till viss del härstammar från det internationella. En större internationell säkerhet bidrar i sin tur till en ökad nationell säkerhet, vilket är kontentan av den säkerhetspolitiska doktrinen världsbild. Till detta tilläggs föreställningen om att Sverige har möjlighet att bidra och förändra på en internationell arena (Utrikesdeklarationen 2022).

5.3.2 Mål

Grundläggande mål och värden som Sverige värnar om är självständighet och förmågan att själv kunna avgöra val som rör säkerheten. Vidare nämns det i utrikesdeklarationen att denna utgångspunkt är kärnan i den säkerhetspolitik som Sverige har fört och för (Utrikesdeklarationen 2022). Vidare är därför alliansfriheten central för Sverige:

Regeringen avser inte att ansöka om Natomedlemskap. Den säkerhetspolitiska linjen ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa (Utrikesdeklarationen 2022).

Samtidigt styrs doktrinen genom intresset av att EU är den mest centrala delen av svensk utrikes- och säkerhetspolitik (Utrikesdeklarationen 2022). Målsättningarna sammankopplas av angelägenheten att kunna styra staten själv och möjligheten att välja vilka samarbetspartners som ska finnas för att främja det egna intresset. Således värnar Sverige om den egna säkerheten i båda aspekterna vid en närmare granskning.

Inrikespolitiskt betonas att för att upprätthålla Sveriges suveränitet är en stark nationell förmåga av stor vikt. Ytterligare förutsätter detta en kraftig statsmakt som har förmåga att hantera möjliga hot (Utrikesdeklarationen 2022). Fortsatt är det fred och avslutande av konflikter som förespråkas, vilket bland annat görs synligt i nedrustningen som förordas:

Kärnvapenhotet är en verklighet och vi måste fortsätta med våra ansträngningar inom nedrustning. Målet är en värld fri från kärnvapen (Utrikesdeklarationen 2022).

För att detta ska möjliggöras är internationellt samarbete över nationsgränser av yttersta vikt för Sverige. Det samstämmer med tidigare målsättningar och fortsätter vara en vital del i de grundläggande mål som återfinns i doktrinen (Utrikesdeklarationen 2022). Samtidigt är varken passivitet och opartiskhet drag som genomsyrar doktrinen längre. Istället ligger målbilden på att agera och därmed tydliggöra den svenska ståndpunkten i ett internationellt perspektiv (ibid). Avslutningsvis bör mål och värden betraktas vara kännetecknande av egenbestämmande, säkerhet samt förmågan till att kollaborera.

5.3.3 Handlingsmönster

Eftersom krig inte är en handling som ges utrymme till att vara befogat i den säkerhetspolitiska doktrinen menas istället att diplomati och dialog är de aktioner som bör tas till vid skarpa lägen. Att agera på annat vis menas inte minska spänningar utan snarare få motsatt effekt. Parallellt har en reaktion på ökade oroligheter varit att förstärka den nationella militära förmågan i Sverige (Utrikesdeklarationen 2022), vilket antyder att andra handlingar än diplomati kan komma att aktualiseras. På så vis blottläggs ett dubbeltydigt handlingsätt för hur man ska agera för att upprätthålla målsättningarna:

Vi har stärkt plattformen för dialog. Behovet av dialog är större än någon gång sedan det kalla krigets slut (Utrikesdeklarationen 2022).

Och vi bygger upp en trovärdig nationell försvarsförmåga genom den största satsningen på svenskt försvar sedan 1950-talet (Utrikesdeklarationen 2022).

Diplomati ses vara förstahandsvalet i doktrinen men misslyckas det behöver en annan strategi tas till. En reflektion kan tillskrivas till att betoningen på försvarets kapacitet är att anse viktig. "Största satsningen" går att utläsa som ett sätt för Sverige att hävda sig gentemot de hot som världsbilden kommunicerar. Detta kan vara ett strategiskt handlingsmönster för att utsända signaler.

Vidare är fördjupade internationella försvarssamarbeten en prioritet för att kunna uppnå de målsättningar som existerar i doktrinen. Däremot får inte dessa samarbeten utföras så att de betraktas inkräkta på alliansfriheten (Utrikesdeklarationen 2022). Därför utlämnas Sverige till

ett så djupt samarbete som möjligt med gränsdragning vid att det påverkar suveräniteten. Detta fördjupas genom idén att Sveriges passivitet är borta och istället agerar vid eventuella situationer och angrepp inom Norden och EU. På så sätt har doktrinen indikerat att agerande vid orättvisor och dylikt är ett aktivt val från den svenska staten (ibid). Därpå är detta en inriktning av framtoning inom doktrinen. Karaktären av samarbeten fortsätter, som tidigare nämnt, att vara central och budskapets påtaglighet går inte att förneka:

Men också om en övertygelse om att en bättre värld ger ett tryggare Sverige (Utrikesdeklarationen 2022).

Utifrån detta framhävs likaså den tanke som ligger bakom de aktioner, samarbeten, bidrag och målsättningen som Sverige presenterar i sin säkerhetspolitiska doktrin.

5.4 Sammanfattning av doktrinanalys

För att kunna fastslå om det skett en doktrinutveckling i Sverige under den utvalda tidsperioden har tre årtal analyserats. Undersökningen visar att världsbilden 1990 beskrivs utifrån förhoppningen om ett mer integrerat Europa i resterna från kalla kriget och ytterligare präglas föreställningen av en ökad gemensam säkerhet för att reducera hotbilden. Målbilden karaktäriseras av neutralitet samt självständighet för en säregen position på den internationella arenan. Ytterligare beskrivs handlingsmönstret utifrån nationell självständighet kontra multilateralt samarbete och därmed en kombination av dessa för att uppnå de målsättningar doktrinen behandlar. Efter 1990 tillkom en utveckling av säkerhetspolitiken som medförde att en grundpelare fick en ny skepnad. Världsbilden år 2000 präglas av en gemensam identitet samt utvecklade samarbeten och upplevelsen av hot ses som obefintlig, fred och säkerhet är utbredda fenomen. Vidare utmärks målbilden av det faktum att alliansfrihet, inte uttalad neutralitet, ska tjäna säkerhetspolitiken samtidigt som Sverige verkar för att utveckla fler samarbetsrelationer. Handlingsmönstret fortsätter tjäna målbilder men tas även kännedom genom att aktivt ta större plats i internationella systemet och, till skillnad från 1990, anses inflytandet öka om självständigheten minskar och samarbetet ökar. År 2022 inträdde en förändrad världsföreställning i doktrinen som utmärks av ett hotfullt närområde med möjliga avtryck på den nationella säkerheten, vilket inte tidigare genomlyst i säkerhetsdoktrinen. Således präglas målbilden av en stark nationell egenförmåga, gemensam säkerhet och ett alliansfritt Sverige. Handlingsmönstret som

framhävs i doktrinen ämnar att minska internationella spänningar men också att satsa på svenska försvaret. Ytterligare är ökat samarbete den handling som ska minska oroligheterna som uppstått.

Huruvida det skett en doktrinutveckling eller inte härleds till institutionaliseringsgraden i doktrinen. Det finns kontinuitet i vissa delar av doktrinen men också gradvisa förändringar. Det som framförallt revideras och får en ny innebörd är förändringen mellan *neutralitet* och *alliansfrihet*. Motsättningen finns men samtidigt frambringar doktrinen att begreppens innebörd ska motsvaras, däremot upplevs det finnas en gradvis motsägelse i dem när de sätts i sitt sammanhang. De grundantaganden som existerar fullföljs genom tidsperioden, däremot kompletteras och preciseras dem under tidens gång. Efter inträdet i EU synliggörs hur värden som tidigare varit aktuella, dock då utan central karaktär, växer och får en ny position i doktrinen. Tematik som tillförs rör hotscenarier men samtidigt framträder i stora drag handlingsmönstret vara detsamma; internationella samarbeten för en ökad säkerhet. Inga abrupta motsägelser förekommer men däremot presenteras tankar för det nationella försvaret 2022 som inte tidigare förekommit, vilket ger uppfattningen om att en förändring är på väg att göras. Vidare framhålls den säregna självständigheten präglade doktrinen genom alla nedslag.

Sammanfattningsvis görs tolkningen att det bör ha skett en gradvis förändring och inställning i den säkerhetspolitiska doktrinen i Sverige eftersom neutraliteten varit en mycket stor del av den svenska identiteten och studien lyfter att neutralitet inte längre uttrycks ordagrant. 2022 riktas fokus mer mot samarbeten och viljan att agera jämfört med neutralitet som presenterades 1990, däremot upplevs det inte ha tillkommit en fullständigt ny doktrin under tidsperioden eftersom det kvarstår kontinuitet i viss utsträckning.

6 Slutsats

I denna studie har den svenska säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen undersökts mellan åren 1990-2022 genom en innehållsanalys på officiella doktrindokument. Frågeställningen har således varit hur den svenska säkerhetspolitiska doktrinen har utvecklats mellan de angivna årtalen. Med hjälp av analysen kan svaret nu presenteras att det har, enligt min uppfattning, skett en utveckling av den säkerhetspolitiska doktrinen. Framförallt tydliggörs det genom den förflyttning och utelämnandet av *neutralitet* som åskådas i analysen av doktrinen. Att neutraliteten inte har varit lagstadgad i Sverige stärker att en förflyttning har möjliggjorts trots dess starka värde i svensk bakgrund. Vidare reflektion görs att doktrinen genomgått en utveckling av utökade multilaterala samarbeten och därmed till viss del avvikt från den utgångspunkt Labs och Walt menar tjänar en liten stat. Samtidigt har Sverige fortsatt uttrycka alliansfrihet och inte intresse för att inleda varken en balancing eller bandwagon-strategi mot omvärlden. Det försätter Sverige i en mer sårbar position. Efter hand har även en förändring i form av handlingssätt för det egna försvaret synliggjorts, vilket påvisar en utveckling och viss revidering av den fullständiga nedrustning som förespråkats efter upplösningen av kalla kriget. Det klagörs även att nyanser av självständigheten har förändrats till fördel för utvidgade partnerskap och samarbete.

Trots fastställandet av att det har skett en utveckling har inte hela doktrinen reviderats och antagit nya värden och målsättningar. Det finns en kontinuitet i delar av doktrinen som är återkommande, oavsett om det skiftar mellan mer och mindre fokus, och berör grundförutsättningar för Sverige. I detta fall är Europa och tanken om en gemensam identitet samt säkerhet en central del av doktrinen. Vidare är samarbete i ett större perspektiv det essentiella tillvägagångssätt som presenteras återkommande för att möjliggöra en tillförlitlig säkerhet för Sverige. På så vis har inte ett fullständigt doktrinskifte ägt rum i Sverige under denna tidsperiod utan snarare omprioriteringar av värden.

Den inblick studien förmedlar kan komma att vara användbar för att skatta ett framtida handlande för svenska makthavare. För att kunna fastställa framtida politik behövs det följaktligen göras en historisk tillbakablick. Studiet av säkerhetspolitiska doktriner är ett användbart redskap för att möjliggöra uttalanden och diskussioner om hur ett framtida handlande bör verka. Däremot bör hänsyn tas till studiens relativt få nedslag under en längre

tidsperiod och den försämrade förmågan det medför till att fastställa nyanser av doktrinskiftningar. Å andra sidan görs bedömningen att metoden och nedslagen har varit fungerande för att skildra den officiella doktrinens utveckling i Sverige i denna studie.

6.1 Framtida forskning

För att ge studien ytterligare nyanser hade det varit intressant att använda sig av ett mer omfattande material samt att göra fler nedslag på den utvalda perioden. På så sätt blir undersökningen mer fyllig och doktrinens skiftningar och variationer under åren mer nyanserade. Framtida forskning kan således bygga vidare på min studie och använda sig av mer material samt fler analysenheter. Ytterligare hade det i framtida forskning varit önskvärt att fortsätta studera den säkerhetspolitiska doktrinens utveckling under 2022 eftersom omvärldsläget har förändrats sedan utrikesdeklarationen presenterades i februari. Beslutet har tagits att Sverige ska lämna sin alliansfrihet och söka medlemskap i Nato vilket inte överensstämmer med den doktrin som presenterades i februari 2022. Därmed hade forskning om den nya positionen i säkerhetspolitiken varit mycket intressant för studiens vidare utveckling.

7 Referenser

Agrell, Wilhelm, 1985. *Alliansfrihet och atombomber: Kontinuitet och förändring i den svenska försvarsdoktrinen 1945-1982*. Stockholm: Liber Tryck AB

Andrén, Nils, 2002. *Säkerhetspolitik: Analyser och tillämpningar*. 2 uppl. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

Augustinsson, Christian, 2017. *Mellan kallt krig och varm fred - Rysslands säkerhetspolitiska doktrinutveckling under Vladimir Putins tredje presidentperiod*. Lunds universitet: statsvetenskapliga institutionen

<https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8907001&fileOid=8907002> [Hämtad 12/4-22]

Beckman, Ludvig. 2005. *Grundbok i idéanalys*. Stockholm: Santérus förlag.

Bjereld, Ulf, 1995. "Critic or Mediator? Sweden in World Politics, 1945-90". *Journal of Peace Research* Vol. 32 No. 1 (1995), pp. 23-35.

https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/pdf/425465.pdf?refreqid=excelsior%3A84472869c7dfccab51831884e705a563&ab_segments=&origin= [Hämtad 1/4-22]

Bjereld, Ulf & Möller, Ulrika (2015). "Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond", i Jon Pierre (red.) *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. (15 s.)

Brodin, Katarina, 1973. *Analys av utrikespolitiska doktriner: Utvärdering av ett forskningsprojekt*. Utrikespolitiska institutet: Forskningsrapport UI-73-3.

Brodin, Katarina, 1977. *Studiet av utrikespolitiska doktriner: Teori och två tillämpningar*. Stockholm: Departementens offset central.

Brodin, Katarina, Goldmann, Kjell & Lange, Christian, 1968. "The Policy of Neutrality: Official Doctrines of Finland and Sweden". *Cooperation and Conflict* Vol. 3 No. 1 (1968), pp. 18-51.

https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/pdf/45082955.pdf?refreqid=excelsior%3Aacb7767f15e8199fca85ea662afca236&ab_segments=&origin=

[Hämtad 1/4-22]

Brommesson, Douglas (2015). “*The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*”, i Jon Pierre (red.) *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. (16 s.)

Eliasson, Johan (2004) *Traditions, Identity and Security: the Legacy of Neutrality in Finnish and Swedish Security Policies in Light of European Integration*. *European integration online papers*, 8, 1-21.

Erbaù, Ûsa, 2013. “*The Role of Foreign Policy and its Purpose in World Politics*”. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies* Vol. 2 No. 11. Rome: MCSER Publishing

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik

Försvarsmakten 2021. *U 137 - dagarna när Sverige var på randen till krig*.

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/var-historia/artiklar/u-137-dagarna-nar-sverige-var-pa-randen-till-krig/> [Hämtad 11/4-22]

Labs, Eric J, 1992. *Do Weak States Bandwagon?*. *Security Studies*, 1:3, 383-416

Lundman, Berit & Hällgren-Graneheim, Ulla. 2008. *Kvalitativ innehållsanalys*. I: Granskär, M & Höglund-Nielsen, B. 2008. *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur, 249 s.

Mintz, Alex & DeRouen, Karl, 2010. “*Understanding Foreign Policy Decision Making*”. Cambridge: Cambridge University Press

Mörth, Ulrika (2015). "Introduction: Sweden and the EU", i Jon Pierre (red.) The Oxford Handbook of Swedish Politics. (3 s.)

SOU, Statens offentliga utredningar, 2002. *Fred och säkerhet - säkerhetspolitiska utredningen*. Regeringen.se
<https://www.regeringen.se/contentassets/996575b3f6004b8491c2911257c6ed0c/kapitel-5-och-6> [Hämtad 14/4-22]

Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber. 296 s

Utrikesdeklarationen från 1990. Riksdagens protokoll 1989/90:85. Riksdagen.se.
<https://data.riksdagen.se/fil/72E9F6F2-6976-4CBB-8AB5-D97F7A71F242>
[Hämtad 15/4-22]

Utrikesdeklarationen från 2000. Riksdagens protokoll 1999/2000:63. Riksdagen.se.
<https://data.riksdagen.se/fil/F7785ACF-C723-43A9-AB71-3AC957814988>
[Hämtad 15/4-22]

Utrikesdeklarationen från 2022. Regeringens deklARATION vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 16 februari 2022. Regeringen.se.
<https://www.regeringen.se/491b26/globalassets/regeringen/dokument/utrikesdepartementet/utrikesdeklarationen-2022.pdf>
[Hämtad 15/4-22]

Walt, Stephen M, 1987. *The Origins of Alliances*. New York: Cornell University Press

Widén, Anders, 2003. *Svensk väpnad styrka som säkerhetspolitiskt instrument - en doktrinanalys*.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:428491/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad 12/4-22]

Åström, Sverker, 1987. *Sweden's policy of neutrality*. Stockholm: Svenska institutet